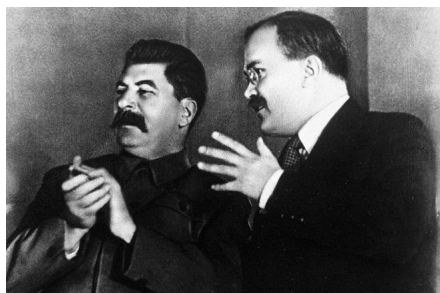

Нотата, с която Съветският съюз обяви война на Царство България

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2013 12:02

На 5 септември 1944 г. СССР прекъсва дипломатическите си отношения с Царство България и му обявява война. Тази дата, която у нас не се отбелязва по никакъв начин, въпреки че определя сателитното положение на България към съветския тоталитарен режим през следващия близо половин век.

Сайтът **desebg.com** публикува онлайн **нотата, с която Съветският съюз обявява бойна на България на 5 септември 1944 г.**, като по този начин за първи път дава възможност на желаещите да се запознаят със съдържанието ѝ.

Документът е копие на оригинала, който през 40-те години на ХХ век се е съхранявал в тайния архив на Министерството на външните работи и на изповеданията. Публикуваният препис е издаден във връзка с едно от делата на „народния съд“ през април 1945 г.

В нотата (на руски език) се посочва:

„Повече от три години България е помагала на Германия във войната със Съветския съюз. Съветското правителство се е съобразявало с обстоятелството, че малката страна България не е в състояние да се съпротивлява на мощните въоръжени сили на Германия във време, когато Германия държеше в ръцете си почти цяла Европа... Въпреки това българското правителство и сега отказва да скъса с Германия, води политика на т.нар. неутралитет, по силата на която продължава да оказва пряка помощ на Германия срещу Съветския съюз...

По силата на това съветското правителство не смята повече за възможно да запазва

Нотата, с която Съветският съюз обяви война на Царство България

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2013 12:02

отношения с България и заявява, че не само България се намира в състояние на война със СССР, но и Съветския съюз се намира в състояние на война с България.”

Издирването на документа е осъществено със съдействието на Националния исторически музей и Държавна агенция „Архиви” в лицето на главния ѝ секретар (към 2013 г.) Георги Чернев, на които **desebg.com** благодари.

Събития, предшестващи нотата

На 18 май 1944 г. съветското правителство връчва нота на България с искането тя незабавно да скъса съюза с Германия. Още същия ден правителството на Добри Божилов подава оставка, за да не даде категоричен отговор. Съставеният на 1 юни 1944 г. кабинет на Иван Багрянов има за задача да намери решение от задълбочаващата се криза. София се опитва да излезе от войната и започва контакти с британската и американската дипломация.

На 12 август 1944 г. парламентарната опозиция и Отечественият фронт излизат с обща декларация за създаване на „ново конституционно правителство”. След натиск от страна на Москва и директивата на Георги Димитров Отечественият фронт се отказва от подписа си под декларацията.

Подготовка за окупацията на Царство България от СССР

Върховното командване на Съветския съюз замисля да се предприеме на територията на България настъпателна операция, като за това се отдели цял фронт и се вземат мерки да се постигне изненада чрез бърза подготовка и светкавично осъществяване на операцията.

В стратегията на СССР едно бързо нахлуване в България е възможност да се парират евентуални действия на Великобритания по откриване на фронт на Балканите и с

Нотата, с която Съветският съюз обяви война на Царство България

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2013 12:02

помощта на 23 турски съединения, дислоцирани в Източна Тракия, да окупира България, като по този начин да изпревари Червената армия.

На 22 август 1944 г. заместникът на върховния главнокомандващ маршал Георгий Жуков е извикан във Върховното главно командване, където получава задачата да разработи план за настъпление в България на 3-ти Украински фронт, в чийто състав влизат три войскове армии – 46-а, 57-а и 37-а; една въздушна армия – 17-а; два механизирани корпуса – 7-и и 4-и гвардейски. Общата численост на фронта възлиза на 258 000 души, 169 000 от които са стрелкови войски, разполагащи с над 6300 оръдия и минохвъргачки, 470 танка и самоходни артилерийски установки и с над 720 самолета.

На 29 август 1944 г. Върховното главно командване поставя задача на щаба на 3-ти Украински фронт, базиран в гр. Черна вода, Румъния, със стремителен марш да съсредоточи войските си на румъно-българската граница в Добруджа.

На 2 септември Народната и Демократическата партия и БЗНС съставят кабинет начело със земеделецът Константин Муравиев, който започва да възстановява конституционния ред в страната. Народното събрание е разпуснато, обявена е политическа амнистия, жандармерията е премахната, възстановени са политическите партии. Комунистите, които са активно подкрепяни и направлявани от Москва, и знаят, че Червената армия е на границата с България обявяват курс към въоръжено въстание срещу "новата фашистката власт".

В спомените си Константин Муравиев пише, че „болшинството от министрите поискаха да се обяви веднага война на Германия. Имахме всички законни основания, а и върховните интереси на държавата повеляваха това”. Против е военният министър ген. Иван Маринов, който настоява да се изчака. Така той целенасочено проваля решението да се обяви веднага война на Германия, за да може СССР да има повод да обяви война на България. Неслучайно ген. Маринов участва в 9-септемврийския преврат и отваря вратите на Министерството на войната, пускайки частите на Отечествения фронт (ОФ). В замяна след преврата е назначен за главнокомандващ на българската армия.

Вечерта на 4 септември 1944 г. планът за операцията по окупацията на България е готов. Близката задача на 3-ти Украински фронт е да навлезе в България и да постави под контрол територията до линията Русе – Карнобат – Бургас. Отделено е специално

Нотата, с която Съветският съюз обяви война на Царство България

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2013 12:02

внимание на завземането на градовете Варна и Бургас и на пленяването на германските кораби в двете пристанища. Крайната цел е овладяването на района на София и пълното окупиране на България.

5 септември 1944 г.

На 5 септември 1944 г. планът е утвърден от Върховното главно командване. Същият ден министърът на външните работи на Съветския съюз Вячеслав Молотов уведомява посланиците на САЩ и Великобритания в Москва, че СССР обявява война на България. На 5 септември към 19 ч. съветското правителство с нота до българското правителство обявява война на Царство България. Нотата е връчена и на българския пълномощен министър Иван Стаменов.

Сталин няма никакво намерение да се съобрази с ясно изразения от София неутралитет 10 дни преди обявяването на войната. Формалният мотив е, че България продължава да в съюз Берлин. Москва прави тази стъпка, въпреки че София е подготвила скъсването на отношенията си с Германия.

Сталин не желае по никакъв начин да види България нито неутрална, нито доминирана от Англия и САЩ . Той смята България вече като част от съветска сфера на влияние и по-далечния му план е тя да бъде окупирана, а на чело да постави правителство на ОФ, чрез които и комунистите да влязат във властта, както и става.

Три часа след като СССР обявява война на България, Министерският съвет къса дипломатическите отношения с Райха и иска от Съветския съюз примирие. Москва отказва. На 6 септември България обявява война на Германия, която влиза в сила на 8 септември, за да може да се изтеглят българските войски от Македония.

Предаването на нотата в София

В София нотата е предадена от съветския посланик Димитър Яковлев на премиера Муравиев, който е и министър на външните работи.

Преди три години Леонид Решетников, директор на Руския институт за стратегически изследвания, в интервю за сайта Столетие.ру описа разказа на Яковлев за предаването на нотата (интервюто му беше препечатано от в. „Нова зора“). В него Решетников заявява:

„Шефът на дипломатическата мисия в София през 1941-1944 г. Яковлев ми е разказвал как СССР обявява война на България на 5 септември 1944 г. Той получил указание от Москва да връчи нота на регентското правителство (понеже царят е малолетен) в България. Пристига Яковлев при външния министър, с когото са в чудесни отношения. Посрещат го дружелюбно. Яковлев заявява, че му е поръчано да прочете нотата – на основание, че България е в състава на хитлеристката коалиция, че снабдява Хитлер със сирене, месо и т.н. – СССР обявява война на България...

Министърът извикал с треперещ от вълнение глас: „Но вие сте си загубили ума! Влизайте в България, ще ви посрещнем с хляб и сол. Ако искате, българската армия ще се строи за почетен караул от границата та до София. Защо ни е да воюваме с руснаците!“ Нашият дипломат настоява, че трябва да предаде нотата. „Така си подмятахме нотата пет минути, като горещ картоф – разказва ми Яковлев. – В края на краищата, аз я сложих на стола, тази зловещна нота, и побягнах. А той крещи след мен: „Господин Яковлев, ама вземете си нотата!“

Не е сигурно дали разговорът тогава е протекъл точно така, но така или иначе, три дни по-късно, на 8 септември 1944 г. войските на 3-и Украински фронт навлизат в България и я окупират. Те не срещат съпротива, тъй като такава е разпореждането към българската армия, издадено от Министерството на войната още на 6 септември 1944 г.

